

Varautumisen aamukaffet 19.3.2025

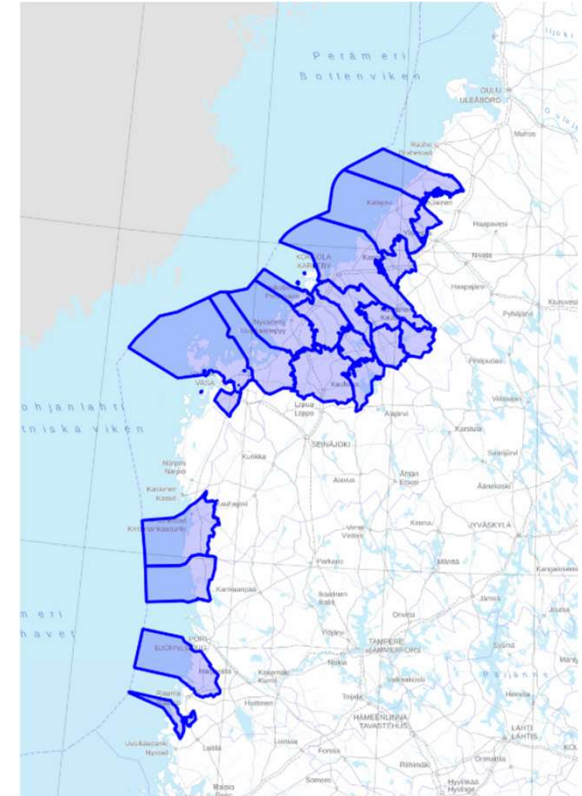
Korkeapatogeenisen
lintuinfluenssan
tilanne ja siihen varautuminen

Läänineläinlääkäri Anna Jeshoi/
LSSAVI

HPAI-epidemia 2023 lyhyesti

- Vuonna 2023 yhteensä 72 tarhaa. Eläimiä lopetettiin noin 472 000.
- Tarhat on saneerattu 2024, joten ne ovat voineet halutessaan ottaa eläimiä 1.9.2024 jälkeen.
- Ruokavirasto ei ole vielä tehnyt analyysiä HPAI-epidemiasta, mutta LSSAVIn käsitys siitä, miksi rannikkoalueet pääsivät vähemmällä saattaa olla ero turkistarhojen pakovarmuuden järjestämisessä:
 - Suomenkielisillä alueilla tarhat pääosin aidattu, ei kattavia varjotalojen verkotuksia
 - Ruotsinkielisillä alueilla ei ympärysaiteja vaan pakovarmemmat varjotalot > lintujen pääsy varjotalojen sisään oli estetty lähtökohtaisesti paremmin
- Tietyillä alueilla loppipopulaatiot suuria, joten tautipainetta oli
- Myös muita tekijöitä

Luonnonlinnut 2025 toistaiseksi

- Kolme korkeapatogeeninen H5N1- tyyppin lintuinfluenssa tapausta todettu 2025:
 - Tammikuu, Turku, naakka
 - Helmikuu, Taivassalo, kanahaukka
 - 14.3.2025, Helsinki, kanahaukka
- Lintuinfluenssaepäilyinä pidetään pääsääntöisesti tilannetta, missä samalta alueelta löytyy sairaana tai kuolleena useampi kuin yksi joutsen, viisi tai useampia muita vesilintuja tai yli kymmenen muihin lajeihin kuuluvaa lintua.
- Ruokaviraston laboratorio tutkii luonnonlintuja, yhteys kunnaneläinlääkäriin jos löytyy kuolleita lintuja, ei pidä itse koskea lintuihin, suojaus!
- Muutto ei ole vielä alkanut, yksittäisiä lintuja nähty, Euroopasta on tullut tietoa tautitapauksista pitkin talvea, joten tilanne voi muuttua nopeastikin.

Turkiseläinten seuranta 2025

- Maa- ja metsätalousministeriön asetus varotoimenpiteistä lintuinfluenssan leviämisen ehkäisemiseksi luonnonvaraisista eläimistä turkiseläimiin (14/2024) "Bioturva-asetus" tuli voimaan 15.1.2024, <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2024/14#OT2>
- Edellyttää toimintatapojen muutoksia ja rakenteita, kuten verkotuksia varjotaloihin. Verkot oltava **asennettuna 15 päivän huhtikuuta ja 31 päivän lokakuuta** välisenä aikana. Turkistarhan alue on pidettävä siistinä, ylimääräisiä tavaroita ei saa varastoida tarhan alueella. Kasvillisuus on pidettävä lyhyenä (max. noin 10 cm) rakennusten tai rakennelmien seinästä vähintään kahden metrin etäisyydellä. Tämä voi olla ongelmallista toteuttaa maastossa.
- Ei aktiivista kartoitusta kuten 2024, vaan passiivinen seuranta; jos tarhalla havaitaan kohonnutta sairastavuutta tai kuolleisuutta, välittömästi yhteys kunnaneläinlääkäriin. Myös jos tarhalla tai lähistöllä löytyy kuolleita tai sairaita lintuja. Näytteenotto voidaan käynnistää tarvittaessa nopeasti.
- Tulossa ohjeistus tuottajille, Ruokavirasto jakaa kaikille sähköpostilla tai kirjeenä
- Bioturva-asetuksen vaatimusten tarkastukset "bioturvatarastukset" kaikille tarhoille. Ruokaviraston asettama tavoite kesäkuun loppu. Tästä tulossa ohjeet kunnaneläinlääkäreille.

Muiden eläintilojen seuranta 2025

- Ei aktiivista kartoitusta
- Eläinten sairastuvuuden tai kuolleisuuden nousuun pitää reagoida eläinlajista riippumatta, yhteys kunnaneläinlääkəriin nopeasti. KEL selvittää, onko syytä epäillä tarttuvaa tautia, ja mitä, sekä otetaanko näytteitä ja minkä laisia.
- Näytteenotto, jos epäillä HPAI, kunnaneläinlääkəri sopii laboratorion kanssa lähettämisen
<https://www.ruokavirasto.fi/laboratoriopalvelut/elaintautitutkimukset/naytteenotto-ohjeet/siipikarja/lintuinfluenssa/>
- Pidettävä mielessä myös sikainfluenssa ja ihmisten kausi-influenssat
<https://www.ruokavirasto.fi/laboratoriopalvelut/elaintautitutkimukset/naytteenotto-ohjeet/sika/#sikainfluenssa>
- Nautatiloja ei toistaiseksi seurata

HPAI maailmalla, USA

- Yhteensä 977 lypsykarjaa 17 osavaltiossa. Sairastuvuus 10-20 % (jopa 40 %). Altteimpia lypsylehmät. Oireina ruokahalun lasku, alentunut maidontuotanto, maidon muutokset. Kuolleisuus alle 5 %.
- Taudin leviäminen tapahtuu eläinten siirtojen yhteydessä, työntekijöiden ja vierailijoiden mukana ja välineiden ja kuljetuskaluston välityksellä. USA:n eri osavaltioissa on testattu noin 160 000 tankkimaitonäytettä ja yli 30 000 näytettä elävistä naudoista.
- Ihmisissä tartunta on todettu 70 kertaa. Tartuntalähteeksi on 41 kertaa arvioitu lypsykarja ja 24 kertaa siipikarja. Henkilöiden oireet lieviä flunssankaltaisia ja silmän sidekalvon tulehdus. Kaksi henkilöä on kuollut. Kahdesti tartunta on saatu kontaktista kotitarvetilan siipikarjaan (toisessa henkilö menehtyi).

HPAI maailmalla, USA

- Kolme erillistä viruksen siirtymää linnuista nautoihin on tunnistettu. Siirtymä muodostaa riskin superviruksille, koska virukset vaihtavat ja yhdistelevät geneettistä materiaalia samassa eläimessä. Tämän vuoksi v. 2023 turkiseläimiä tapettiin.
- Kaksi eri genotyyppiä; toinen tyypillinen Tyynen valtameren muuttolinnuissa ja toinen tyypillinen Pohjois-Amerikan muuttolinnuissa. Tämä on levinnyt myös siipikarjaan. Kumpaakaan ei ole todettu Euroopassa.
- Edelleenkään USA:ssa ei katsota lintuinfluenssariskin kasvaneen muilla henkilöillä kuin niillä, joilla on työn tai muun kautta läheinen kontakti tartunnan saaneeseen siipikarjaan tai lypsykarjaan.
- 5.3.2025 EU komission kokous: Kysymys ei ole siitä, tuleeko tartunta leviämään myös Euroopassa nautoihin, vaan milloin se tulee.

EPR Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri

- <https://epr.ruokavirasto.fi/front-page>
- Tautitapauksissa viranomaiset tukeutuvat tähän rekisteriin kun mietitään taudin leviämistä, mahdollisia riskitiloja, kartoitetaan kontaktitiloja ja esimerkiksi suunnitellaan raatokuljetuksia
- Ongelmana rekisterin sisältö. Ongelmia on kaikkien eläinlajien kohdalla, tiedot voivat olla väärin tai puuttua kokonaan. Haamuja on paljon, ja tuplia.
- HPAI-epidemian aikana syksyllä 2023 kun turkiseläimiä lopetettiin tartuntatarhoilla ja kuljetettiin Honkajoelle hävitettäväksi, piti reittisuunnittelussa yrittää välttää alle 1 km suunnitellun reitin varrella sijaitsevat tuotantosiipikarja- ja sikatilat, jotta ei riskeerata näiden eläinten terveyttä. Useasti kävi ilmi, että rekisterissä aktiivisena ollut pitopaikka olikin ollut vuosia tyhjänä. Tästä aiheutui merkittävää haittaa ja kustannuksia kuljetuksille.
- Rekisteriin voi kirjautua itse pankkitunnuksilla ja muokata tietojaan, sekä eläintenpitopaikkoja että niihin rekisteröityjä eläintenpitoja. Käykää päivittämässä omat tietonne, kiitos! Jos oma osaaminen ei riitä, kuntien maaseutusihteerit osaavat auttaa.

Aluehallintovirasto

Varautuminen

- Eläinterveyssäännöstö (AHL) on tautivastustuksen perusta. Suomessa kansallinen eläintautilaki ja alemmat säädökset ohjaavat toimintaa. Tyypillisiä taudintorjuntatoimia ovat
 - eläinten ja tuotteiden siirtojen rajoittaminen
 - eläinten karanteeni ja tuotteiden vetäminen myynnistä
 - tautiseurannan tehostaminen ja tartunnan jäljittäminen
 - muut oikeasuhtaiset lainsäädännön tuntemat taudintorjuntatoimenpiteet.
- Komission mukaan EU:ssa on viisasta varautua siihen, että täälläkin todettaisiin HPAI lypsylehmillä, vaikka USA:han verrattuna välitön riski pieni tällä hetkellä. Milloin pitäisi reagoida?
 - Käy ilmi, ettei tartuntaketjuja saada USA:ssa hallintaan
 - Virus vaikuttaa olevan leviämässä Eurooppaan
 - ilmenee uusia viruksen leviämistapoja tai ilmenee ihmisten välisiä tartuntoja
 - Euroopassa todetaan mikä tahansa HPAI-viruksen tyyppi tai erityisesti USA:ssa todettu B3.13 genotyyppi eläimissä tai ihmisissä.
- EU:n eläintautilainsäädännön ja elintarvikelainsäädännön katsotaan olevan riittävän harmonisoituja ja mahdollistavan tarvittavat toimet uuden taudin vastustamiseksi.
- EU:ssa tehdään nyt jo riskiperusteista HPAI-seurantaa.

Varautuminen 2

- EU:ssa todettava tautitapaus naudoissa johtaisi niin EU-tason kuin paikallistason toimiin.
- Yleinen elintarvikeasetus (53 artikla) mahdollistaa mm. maidon käsittelyvaatimukset. Jäsenvaltiot voivat täydentää toimia kansallisesti, kunhan niillä ei vaaranneta sisämarkkinoiden toimivuutta.
- Komissio on jo viime vuoden puolella tilannut EFSA:lta riskin kuvauksen USA:n nautatartuntojen tilanteesta ja tartuntojen mahdollisesta leviämisestä Eurooppaan. Sen määräaika on 31.5.2025.
- Komissio aikoo edistää myös tautisuojaajan entistä parempaa toteuttamista siipikarjatiljoilla.
- Joulukuussa 2024 järjestettiin virtuaalinen one health -varautumisharjoitus (SIMEX) jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille ja tutkimuslaitoksille. Sen tavoitteena oli selvittää erityisesti prosessien ja tiedonkulun toimivuutta.
- Harjoituksen lisäksi komissio kerää tietoa auditoinneilla ja erityisillä tiedonhankintamatkoilla (fact-finding missions), jollainen tehtiin myös Suomeen keväällä 2024.
- Suomessa Ruokavirasto ja aluehallintovirastot ylläpitävät eläintautivarautumista. Virkaeläinlääkärit osallistuvat taudintorjuntatoimiin.

Varautuminen tilatasolla

- Tautisuojaus kuntoon, sekä ulkoinen että sisäinen – sisäiset reitit! Aina puhtaasta likaiseen päin.
- Oviin ja ikkunoihin verkot estämään eläinten kulkua, kissoja + lintuja + kärpäsiä. Kissa saa influenssan ja levittää sitä.
- Rehu ja vesi suojattuna ja puhtailla välineillä
- Influenssavirukset siirtyvät eläinlajien välillä, tautisuojauksen tarkoitus on suojata sekä ihmisiä että eläimiä taudeilta. Eläimiä ei pitäisi hoitaa jos on itse sairas.
- Hyvä yleinen hygienia ja käsihygienia
- Uskalla epäillä ja kysyä kunnaneläinlääkäriltä
- Ota rokotukset (kausi-influenssa, lintuinfluenssa)

Muistilista ja linkit

- Siipikarjan ulkonapitokielto 8.2.–31.5. koko Suomen alueella. Myös vieminen eläinnäyttelyihin, kilpailuihin tai muihin vastaaviin tilaisuuksiin on kielletty tänä aikana
- Siipikarjan rehun ja juomaveden saanti on järjestettävä sisätiloissa tai sellaisessa muussa paikassa, johon luonnonvaraiset linnut eivät pääse. Jos rehua joutuu ulkotarhaan, tulisi se välittömästi siivota pois.
- Tuotantotilojen hyvä tautisuojaus ja hygienia
- Ruokaviraston nettisivut: <https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintaudit/siipikarja/lintuinfluenssa/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen nettisivut: <https://thl.fi/aiheet/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/lintuinfluenssa>
- Riskiryhmien rokottautuminen: Rokotteita on saatavissa hyvinvointialueilta maksutta. Kaksi annosta noin kuukauden välein. Aika pitää varata itse omalta hyvinvointialueelta. Rokotuksen ottamisen kanssa olisi hyvä kiirehtiä jotta suoja ehtii kehittyä <https://thl.fi/aiheet/infektiotaudit-ja-rokotukset/rokotteet-a-o/lintuinfluenssarokote>
- Helsingin Sanomat laaja artikkeli 15.3.2025

Aluehallintovirasto

Kiitos
mielenkiinnostanne!

Aluehallintovirasto

Läänineläinlääkäri Anna Jeshoi,
anna.jeshoi@avi.fi,
puhelin 0295 016 000 (vaihde)